

По-друге, усталеність поглядів на принцип законності, розуміння права як прескриптивного тексту зумовило і розуміння вітчизняною правничою доктриною західного концепту rule of law як верховенство закону або як верховенство правового закону, що повністю нівелювало сутність rule of law. Доволі системно ця проблематика висвітлена у науковій статті С. Головатого «Верховенство закону» versus «верховенство права»: філологічна помилка, професійна недбалість чи науковий догматизм?». На думку вітчизняного правника, поява терміну верховенства закону є результатом професійної недбалості філологів-перекладачів; «серйозним недоліком є брак ґрунтовного дослідження явища верховенства права у всіх його проявах в українській науці» [6, с. 112].

По-третє, досі збереглося розуміння принципів права, що склалися у межах радянської юриспруденції, за якого вони сприймаються переважно лише як ідеї, які вказують напрям розвитку системи права проте не мають важливого значення для правничої практичної діяльності. У цьому контексті не можна не згадати слова вітчизняного правника А. Кучука про те, що «радянська юридична наука сприймала принципи права як якісь трансцендентні явища, які не мають жодного стосунку до юридичної практики, крім того, що надають тексту закону елементу демократизму. Подібне ставлення було і до Конституції (адже у Конституції закріплюються основи відносин людини і публічної влади, принципи організації та діяльності останніх, права людини)» [7, с. 43].

Отже, саме така якість багатьох положень вітчизняної загальнотеоретичної правничої науки, як задогматизованість, а також її прагнення відійти від нормативізму та долучитися до європейської правової традиції, є чинниками необхідності переосмислення положень, які не відповідають природно правовому підходу. Усе наведене вище додатково актуалізує проблематику розуміння вітчизняною правничою наукою принципів права загалом і принципу верховенства права зокрема, з огляду на зміст і сутність останнього як принципу адміністративного процесу.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Теорія держави і права : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. Ю. А. Ведерніков. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. 468 с.
3. Марушій О. А. Генеза розуміння законності як основоположного принципу діяльності органів державного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 850. С. 70–74.
4. Козюбра М. І. Праворозуміння: поняття, типи та рівні. *Право України*. 2010. № 4. С. 10–21.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. Ст. 2975.
6. Головатий С. П. «Верховенство закону» versus «верховенство права»: філологічна помилка, професійна недбалість чи науковий догматизм? *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2(33)–3(34). С. 96–113.
7. Кучук А. М. Принципи права: необхідність зміни вітчизняної наукової юридичної парадигми. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 19 квітня 2018 р.). Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2018. С. 42–44.

Полешко Ельвіра Павлівна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У становленні будь-якого демократичного суспільства одними з найголовніших були і є проблеми всебічного та гармонійного розвитку людини, забезпечення її прав і свобод. Природно, що сучасний розвиток України також неможливий без вирішення комплексу питань, пов'язаних з особистістю, забезпеченням її прав і свобод. [5]

Права людини привертають до себе дедалі більшу увагу не лише в установах ООН, а й ОБСЄ та Ради Європи. Розвиток зв'язків між державами та народами, економічна інтеграція, глобалізація

привели до того, що на зміст прав і свобод, крім внутрішніх, почали серйозно впливати й глобальні міжнародні фактори. [2]

Водночас у процесах модернізації українського суспільства після проголошення державної незалежності України надзвичайно важливе місце посідає реформа правової системи, головною метою якої є найповніше забезпечення конституційних засад організації державної влади, втілення в життя принципу верховенства права, гуманістичних вимог до діяльності держави.

Серед основних напрямків розвитку і вдосконалення законодавства важливе місце посідає реформування механізму забезпечення правового статусу особи. Особлива увага мусить бути звернута на норми, що визначають механізм забезпечення правового статусу іноземців. Це зумовлено насамперед тим, що останнім часом розвиток інституту забезпечення правового статусу іноземців відбувається переважно за рахунок нормативного масиву, що знаходиться поза межами законів і міститься у відомчих нормативних актах, які регулюють різні сторони діяльності суб'єктів, які повинні забезпечувати правовий статус іноземців [4].

У законодавстві України наявні певні прогалини щодо врегулювання питань правового статусу різних категорій іноземців в Україні, що негативно позначається на правозастосовній діяльності. Іноземні особи у будь-якій державі наділяються певним правовим статусом. Загалом правовий статус приватного суб'єкта – це система визнаних і закріплених державою у законодавчому порядку його прав, свобод та обов'язків [3].

Серед основних та найбільш важливих питань їхнього правового статусу – надання і закріплення прав та соціальних гарантій у різних сферах за іноземцями, які постійно або тимчасово проживають в Україні. Аналізуючи положення Конституції України, можна зазначити, що лише громадяни України мають певні соціальні гарантії. Щодо правового статусу іммігрантів, то Конституція не містить його визначення, хоча в ст. 3 Закону України «Про імміграцію» передбачено, що правовий статус іммігранта в Україні визначається Конституцією України, цим Законом, іншими законами України та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами. Отже, питання правового статусу іноземців потребує врегулювання у Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», враховуючи підстави та мету їх перебування на території України [1; 3].

Ще однією з особливостей правового становища іноземних громадян в Україні є те, що вони перебувають немовби в «подвійному підпорядкуванні» – дії законів країни перебування і дії законів держави свого громадянства. Зв'язок іноземного громадянина з країною свого громадянства постійний і стійкіший, ніж зв'язок із країною перебування. Він, наприклад, зберігає виборчі права і несе військовий обов'язок за законами держави свого громадянства, відповідає за зрадницькі дії, вчинені за кордоном, може бути відкликаний своєю державою у будь-який час. Цей зв'язок, на думку багатьох науковців, не переривається його перебуванням в іншій державі. Іноземний громадянин залишається підлеглим владі своєї держави і зобов'язаний коритися їй. Зв'язок іноземного громадянина з державою перебування має тимчасовий характер. Він може бути в будь-який час розірваний за бажанням самого іноземного громадянина чи з волі держави перебування. [2]

Також науковці все частіше порушують питання щодо проблем теоретичного характеру сучасного правового статусу іноземців в Україні, а саме є проблема термінологічного використання поняття «іноземець», встановленого в ст. 26 Конституції України, який підмінив собою термін «іноземний громадянин» [5]. Через неоднозначність цього терміну юристи пропонують використовувати загальний термін «негромадяни», під яким слід розуміти всіх осіб, що не мають українського громадянства, але підпадають під юрисдикцію нашої держави, а щодо громадян будь-яких інших держав, пропонується використовувати термін «іноземні громадяни», який більш чітко визначає коло осіб, на яких поширює свою дію вказана норма.

Список використаних джерел

1. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011. № 19–20. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. С. 179
2. Константінов С. Ф. Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2012. С. 195.
3. Петров Є. Ю. До проблеми поняття «іноземець» та видів іноземців в Україні. *Право і безпека*. 2012. № 3. С. 56–59.
4. Погорецька Н. Правовий статус іноземців в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 20–25.
5. Левенець А. В. Муніципально-правовий статус іноземців в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2017. С. 196.